

कुम्बिक m. pl. N. pr. eines Volksstammes VARĀH. BH. S. 14, 30, v. l. in Verz. d. B. H. 242.

कुम्ब्या oder कुंव्या f. ein best. Lied oder Spruchform: रुचं वा यजुर्वा साम वा गाथा वा कुंव्या वा ÇAT. Br. 11, 3, 7, 10.

कुम्भ, कुम्भयति v. l. für कुम्ब, कुम्भवति Dhātup. 32, 112.

कुम्भ 1) m. a) Topf, Krug AK. 3, 4, 22, 137. H. 1019. an. 2, 306. MED.

bh. 2. Hār. 209. Ein auf अस् auslautendes Wort bewahrt vor कुम्भ im comp. sein सू P. 8, 3, 46. शतं कुम्भा अस्मिन् सुरायाः RV. 1, 116, 7. 117, 6. 7, 33, 13. VS. 19, 87. विभेदं गिरिं नवमित्रं कुम्भम् RV. 10, 89, 7. AV. 1, 6, 4. 3, 12, 7. 8. 4, 34, 7. 10, 8, 14. यस्मिन्कुम्भं रुचिषं भवति ÇAT. Br. 4, 4, 5, 20. 5, 5, 27. 11, 5, 5, 13. KAUC. 136. पूर्णकुम्भमयां नवम् (प्रास्पेयः) M. 11, 186. तस्य (मांसस्य) प्रतलनार्थाय कुम्भास्तत्रोपकल्पिताः N. 23, 10. अश्विषं जले कुम्भस्य पूर्यतः — घोषम् Daç. 1, 21. मम स्कन्धे कुम्भ उत्तिप्यताम् VID. 292. BĀG. P. 6, 18, 5. कुम्भाम्भः das Wasser in einem Krüge AMAR. 40. क्षिद्रकुम्भ ein durchlöcherter Krug R. 1, 73, 20. ग्रामकुम्भ ein ungebrannter PANĀT. III, 13. हेम° aus Gold RAGH. 2, 36. AMAR. 95. अयस्° P. 8, 3, 46. Sch. जल° Wasserkrug PANĀT. 238. 16 (vgl. उदकुम्भ). घृत° M. 11, 134. घृतकुम्भसमा नारी तप्ताङ्गरसमः पुमान् Hit. I, 112. वर्जयेतादृशं मित्रं विपकुम्भं पयोमुखम् 71. अग्निकुम्भ MBh. 13, 5490. कुचकुम्भौ zwei durch die Brüste dargestellte Krüge ÇĀNGĀRAT. 14. 9, v. l. Am Ende eines adj. comp. f. आः प्राग्द्वारवेदिविनिवेशितपूर्णकुम्भाम् — नवोपकार्याम् RAGH. 5, 63. VID. 289. कुम्भ hat auch die Bed. von Aschenkrug, Gefäß, in welches die Todtengedeeine gesammelt werden (vgl. ÇAT. Br. 13, 8, 3, 4.), ÅÇV. GRHJ. 4, 5. KĀTJ. ÇR. 25, 8, 7. ÇĀNKH. ÇR. 4, 13, 14. 13, 11, 3. 11. — b) der Wassermann im Thierkreise TRIK. 3, 3, 285. H. 116. Sch. H. an. MED. COLEBR. Misc. Ess. II, 369. कुम्भः स्कन्धे नरो रित्थं दधानः ÇRĪPATI in Z. f. d. K. d. M. 3, 389. Ind. St. 2, 260. 280. Vgl. कुम्भधर. — c) ein best. Hohlmaass: धान्यं दशभ्यः कुम्भेभ्यो हस्तो ऽभ्यधिकं वधः M. 8, 320. Nach KULL. = 20 Droṇa, nach einer VAIDJAKAPARIBHĀSHĀ im ÇKDR. = 2 Droṇa. — d) du. die beiden Erhöhungen auf der Stirn des Elephanten, welche zur Brunstzeit stark anschwellen, AK. 2, 8, 3, 5. 3, 4, 22, 137. H. 1226. H. an. MED. तमापतत् त्वरितं गन्धेन धनञ्जयः कुम्भविभागमध्ये । — वाणिनं विव्याध MBh. 4, 2093. मत्तैकुम्भदलने भुवि सति प्रूराः DHATP. 1, 53. मत्तैकुम्भविदलनं PANĀT. I, 331. मत्तैकुम्भपरिणाहिन — पयोधर्युगे 224. करिकुम्भकूटकूर PRAB. 3, 15. BĀG. P. 6, 11, 10. DEV. 3, 13. — e) eine religiöse Uebung, bei der man mit der rechten Hand die Nasenlöcher schliesst und den Athem anhält, DHAR. im ÇKDR. Hat ihren Namen wohl von den aufgeblasenen Backen, die den Anschein eines Kruges oder Topfes erhalten (vgl. indessen JOGAT. UP. in Ind. St. 2, 50). Diese letzte Bed. hat wohl auch पूर्णकुम्भ MBh. 2, 903, wo es von zwei gegenüberstehenden Kämpfern heisst: उरोरुस्तं ततश्चक्रे पूर्णकुम्भौ प्रयुज्यतौ । कर्सेपीडनं कृत्वा गर्जतौ वारणाविव ॥ Vgl. कुम्भक. — f) eine best. medic. gebrauchte Wurzel AINSLE 2, 362. — g) der Liebhaber einer Buhldirne TRIK. H. an. Viçva im ÇKDR. Statt कामुके वारनार्या च MED. bh. 2 ist zu lesen: कामुके वारनार्याश्च. ÇĀNGĀRAT. 9. Vgl. कुम्भदासी. — h) N. pr. eines Dānava, eines Sohnes von Prahlāda und Bruders von Nikumbha. MBh. 1, 2527. HARIV. 2283. 14284. eines Rākshasa TRIK. H. an. MED. und zwar eines Sohnes von Kumbhakarna R. 5,

79, 15. 6, 18, 17. 35, 18. in Verbindung mit Nikumbha und Kumbhakarna BĀG. P. 9, 10, 18. N. pr. des Vaters des 19ten Arhant's der gegenwärtigen Avasarpinī H. 38. N. pr. eines Affen R. 4, 33, 14. कुम्भ unter den 34 Jātak von Çākjamuni Vjāpi zu H. 233. — i) Titel eines Werkes SĪH. D. 183, 15. — 2) f. कुम्भी a) Topf, Krug, Kochtopf H. 1019. H. an. MED. VS. 19, 16. 27. 87. कुम्भीमध्यमौ अयामि AV. 9, 5, 5. 6, 17. 11, 3, 11. 12, 2, 51. 3, 23. TS. 3, 2, 8, 4. 5. ÇAT. Br. 1, 1, 3, 7. 8, 1, 3. 2, 5, 2, 16. Z. d. d. m. G. 9, LXXV. ÅÇV. GRHJ. 4, 5. KAUC. 6. 61. LĀTJ. 3, 4. 14. KĀTJ. ÇR. 19, 3, 20. SUÇR. 2, 397, 21. लोककुम्भ्यः MBh. 18, 85. अयस्कुम्भी P. 8, 3, 46. Sch. — b) ein Gefäß zum Aufbewahren des Getraides oder ein best. Hohlmaass: कुम्भलधान्यको वा स्यात्कुम्भीधान्यक एव वा M. 4, 7. कुम्भलकुम्भीधान्यो वा JĀGĀ. 1, 128. सप्तकुम्भीनिधान KATHĀS. 24, 87. — c) N. verschiedener Pflanzen: α) = कटुल AK. 2, 4, 2, 21. H. an. MED. — β) Bignonia suaveolens. — γ) Pistia Stratiotes Lin. (वारिपणी, पृष्पिका) H. an. MED. — δ) = रोमश, रोमालुविटपिन, पर्पट्टुम, in Kokaṇa कुम्भीपुष्प. — ε) Croton polyandrum Spr. (दत्तो) RĪGĀ. im ÇKDR. — 3) f. कुम्भी a) Hure ÇĀDDAM. im ÇKDR. — b) nom. act. von कुम्भ VOP. 26, 192, v. l. — 4) u. a) N. einer Pflanze, Ipomoea Turpethum R. Br. (त्रिवृत्), H. an. — b) ein best. wohlriechendes Harz (s. गुग्गुलु) AK. 2, 4, 2, 14. H. an. MED. Nach einer anderen Trennung des Textes im AK. auch कुम्भोलु und कुम्भोलूखलक. — Vgl. अशकुम्भी, उदकुम्भ, गणेश°, रिक्त°, शात°, हस्ति°, काम्भ, काम्भायन, काम्भि, काम्भेयक, काम्भ्य.

कुम्भक m. 1) Säulenbasis VJUTP. 131. — 2) = कुम्भ 1, e. DHJĀNAY. UP. in Ind. St. 2, 3. JOGAT. UP. ebend. 50. VP. 653. प्राणस्य शोधयेन्मार्गं पूरकुम्भकरैकैः BĀG. P. 3, 28, 9. प्राणायामौ संनिरुध्यात्पूरकुम्भकरैकैः 7, 13, 32. VEDĀNTAS. 74. Verz. d. B. H. No. 643. 648.

कुम्भकर्ण (कुम्भ + कर्ण) m. N. pr. eines Rākshasa, eines Bruders von Rāvaṇa, MBh. 3, 15895. fgg. 13610. कुम्भकर्णाश्रमं गत्वा पूर्यते भुवि मानवः 8135. R. 1, 3, 34. 3, 23, 39. 5, 12, 8. 27, 18. 79, 15. 6, 31, 7. 37, 73. 38, 9. RAGH. 12, 30. BĀG. P. 4, 1, 37. 7, 1, 43. 9, 10, 18. — Bein. Çiva's MBh. 12, 10350. — N. pr. eines Dānava HARIV. LANGL. II, 408 (Calc. Ausg.: पूरकुम्भ).

कुम्भकामला (कु° + का°) f. eine Form der Gelbsucht mit Anschwellung der Gelenke SUÇR. 2, 467, 6; vgl. 466, 16. WISE 248. — Vgl. कुम्भपाद.

कुम्भकार (कु° + 1. कार) 1) m. a) Töpfer Sch. zu P. 3, 2, 1 und 6, 2, 76. VOP. 26, 45. AK. 2, 10, 6. TRIK. 2, 10, 1. H. 916. an. 4, 249. MED. r. 260. JĀGĀ. 3, 116. MBh. 1, 6950. R. 2, 83, 12. PANĀT. 217, 20. ÇĀNGĀRAT. 16. मालाकारात्कर्मकार्यं कुम्भकारो व्यवायत PARĀÇ., पट्टिकाराच्च तैलिक्यां कुम्भकारो बभूव ह PARĀÇ. PADDH. im ÇKDR. u. dem Worte कुलाल. Nach dem DHARMA-P. bei COLEBR. Misc. Ess. II, 180 ist der कुम्भकार der Sohn eines Brāhmaṇa mit einer Frau aus der Kriegerkaste; wieder anders BRAHMAVAIV. P. (s. u. कंसकार). — b) Schlange H. au. — c) = कुम्भकारकुल H. 1342, v. l. Vgl. कुलाल. — 2) f. ई a) die Frau eines Töpfers P. 4, 1, 15, Sch. — b) N. pr. eines Mädchens LALIT. 253. — c) eine Art Kollyrium (कुलत्थी, कुलत्थिका) H. an. MED. — d) rother Arsenik ĠAṬĀ. im ÇKDR.

कुम्भकारक (कु° + का°) 1) m. Töpfer WILS. — 2) f. कारिका a)